

A 1901/UKK**Behandles i** Udvalget for Kundskab og Kultur i Norden

Udvalget for Kundskab og Kultur i Nordens betænkning over

**Medlemsforslag
Framtidens cirkulära bibliotek****Forslag**

Udvalget for Kundskab og Kultur i Norden foreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att starta ett program för kunskapsutbyte mellan nordiska bibliotek och andra aktörer för främjandet av cirkulär ekonomi, och*att* leda högnivådiskussioner om behovet av cirkulär ekonomi som en del av det nordiska bibliotekets uppdrag**Baggrund**

Att ställa om dagens linjära materialflöden till cirkulära system är helt kritiskt för att minska den globala användningen av naturresurser. Genom återanvändande, reparationer, rekonditionering och återvinning ökas livslängden på material vilket i förlängningen minskar miljö- och klimatpåverkan märkbart. På så sätt är omställningen till en cirkulär ekonomi ett effektivt verktyg för att nå de globala hållbarhetsmålen, den nordiska visionen och de nationella hållbarhetsmålen.

En traditionellt stark men ofta förbisedd institution i det nordiska samfundet som länge arbetat med delningstjänster i praktiken är biblioteket. Genom att samla fysiska resurser kostnadsfritt för hela allmänheten har användningstiden för låne-material förlängts i förhållande till individuella innehav. Biblioteken är också ofta strategiskt placerade i stads- och bymiljöer för maximal folklig tillgänglighet.

Även om bibliotekens kärnuppdrag är och ska vara litteratur och media för allmän folkbildning, har flertalet nordiska bibliotek på senare tid utvidgat sina verksamheter för också andra låne- och delningstjänster. Detta beror delvis på behovet av breddning till följd av de minskade boklånen i digitaliseringens spår. Trenden beror också på det ökade konsumentintresset för delningsekonomi. Oslo stadsbibliotek har som en del i sitt partnerskap med Makerspace-rörelsen en egen syavdelning.¹ I Helsingfors

¹ <https://www.tekstilaksjonen.no/deichman>

stadsbibliotek kan folk utöver symaskiner också låna arbetsverktyg.² Det nya biblioteket i Hyllie, Malmö kommer att utrustas med bland annat en reparationsverkstad.³ Många fler exempel finns.

En omställning till cirkulär ekonomi kräver att alla samhällssektorer drar åt samma håll. För bibliotekens del skulle det närmast innebära att även andra kategorier av resurser än idag blir minst lika etablerade som låneobjekt. En rimlig konsekvens av detta blir att medborgare blir mer medvetna om sina konsumtionsvanor och förändrar sina beteendemönster. För att den omställningen ska vara möjlig krävs bland annat intresse, kompetens, medborgarsamverkan och delning av goda erfarenheter mellan bibliotek. En tät samverkan med samhället är också viktig så att bibliotekens nya verksamheter inte underminerar det goda cirkuläreconomiska arbete som redan görs där biblioteken är belägna, såsom klädoteck, fritidsbanker eller frivilligcentraler.

Det nordiska samarbetet har en viktig roll som brygga för delning av goda erfarenheter och inspiratörer för innovation och kreativitet. Med tanke på det intresse som många bibliotek redan uppvisar för stimulerande av cirkulär ekonomi vore det synnerligen positivt om Nordiska ministerrådet tog en aktiv roll i att sprida goda erfarenheter till också andra bibliotek och ledde högnivådiskussioner med berörda intressenter om behovet av att utvidga det nordiska bibliotekets uppdrag. Vad innebär denna nya rollbeskrivning för utbildningen av bibliotekarier? Många bibliotek hjälper allmänheten redan med digitala lösningar; ska detta också gälla cirkulär ekonomi? Kan bibliotekens delningstjänster på ett bredare sätt integreras i utbildningsväsendet? Hur kan biblioteken bli platser för innovation inom delningsekonomi?

Biblioteken har redan en traditionellt stark kunskap och erfarenhet av katalogisering och logistik. De är folkliga institutioner med många besökare. Låt oss använda den basen för att vidareutveckla de nordiska biblioteken som noder i omställningen till cirkulär ekonomi.

Udvalgets synpunkter

En majoritet av utskottets ledamöter ställer sig bakom Mittengruppens förslag om Framtidens cirkulära bibliotek. Utskottet anser att bibliotekens kärnuppdrag är att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt främja litteraturens ställning. Förutom att stå för utlån av litteratur och medier är biblioteken också en mötesplats som också den bidrar till det demokratiska samhällets utveckling genom till exempel litteraturaftnar eller utställningar och konserter. Många bibliotek runt om i Norden ägnar sig även åt andra verksamheter som i det förstone inte är kopplad till litteraturutlåning, men som i förlängningen kan göra det. Att inrätta ett rum för eget skapande, ett makerspace, kan bidra till att biblioteket når nya målgrupper vilket i sin tur bidrar till att biblioteken kan fullgöra sitt demokratiska uppdrag. Genom att tillhandahålla lokaler

² <https://www.hel.fi/uutiset/sv/helsingfors/biblioteket-ar-delningsekonomins-pionjar>

³ <https://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/malmoes-naesta-bibliotek-byggs-i-hyllie-i-spektakulaert-kvarter-med-fokus-paa-haallbarhet-och-delningsekonomi-3132287>

och verktyg av olika slag som tidigare varit förbehållna personer med goda ekonomiska möjligheter blir de nu tillgängliga för alla. Kunskapen om cirkulär ekonomi och hållbar utveckling kan därmed öka hos befolkningen.

Unescos folkbiblioteksmanifest⁴ slår fast att "folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället". Skapande är intimt förbundet med lärande och att lära ut. Förslagets åsats är i linje med denna tankegång. Utskottet anser att de erfarenheter som små och stora bibliotek i Norden har gjort i deras arbete med att främja den cirkulära ekonomin och en hållbar utveckling förtjänar att spridas till andra som ännu inte tagit steget. På detta sätt skapas reell nordisk nytta och förslaget bidrar till att visionen om Norden som världens mest hållbara och integrerade region förverkligas. Förslaget bidrar även till förverkligandet av de Globala målen nr 4 God utbildning för alla och nr 12.8 Öka allmänhetens kunskap och hållbara livsstilar.

Reykjavik, den 29 juni 2022

Aron Emilsson (SD)

Camilla Gunell (ÅSD)

Heidi Viljanen (sd)

Kathrine Kleveland (Sp)

May Britt Lagesen

Mikko Kinnunen (cent)

Outi Alanko-Kahiluoto (gröna)

Stén Knuth (V)

Veronika Honkasalo (vänst)

Ville Kaunisto (saml)

⁴ <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/public-libraries/publications/PL-manifesto/pl-manifesto-sv.pdf>